

Margreet de Pater is sociaal psychiater en voormalig opleider sociale psychiatrie. Ze is redacteur van de rubriek gezinsinterventies van *Psychiatrienet* en schreef een boek over dit onderwerp: *De eenzaamheid van de psychose, de rol van veilige strijd bij het ontstaan en herstel van een psychose*. Over deze methodiek geeft ze ook trainingen.

Verbindend gezag

'Ik ben hier om mijn excuses aan te bieden. We waren niet in staat een ander antwoord te vinden op uw gedrag.' Dit placht een collega-psychiater te zeggen wanneer hij de patiënt de volgende dag in de separeer bezocht. Deze boodschap is een voorbeeld van verbindend gezag.

Haim Omer, die deze benaderingswijze ontwikkelde, is hoogleraar Psychologie in Tel Aviv en had een zoon die het gezin terroriseerde. De hem bekende repressieve opvoedingsmethoden werkten niet. Vandaar dat hij een andere benadering ontwikkelde, geïnspireerd door Gandhi. De kern van verbindend gezag is op taaie wijze vast blijven houden aan je standpunt dat je dat ene speciale gedrag niet accepteert en tegelijkertijd de ander blijven uitnodigen met een alternatief te komen. In contact blijven is essentieel. Verbindend gezag vindt plaats in een gemeenschap. De gezagsuitoefenaars – dat kunnen ouders zijn, leraren, of medewerkers van een instelling – betrekken mensen uit hun netwerk om hen te steunen. Samen zijn ze emotioneel present.

Dit gezag is heel anders dan oud, repressief, instellingsgezag: de ander met allerlei maatregelen willen temmen, de baas willen worden, willen veranderen, willen 'genezen'. Oud gezag is onderdrukkend, breekt mensen of roept alleen maar verzet op. Meestal is dat verzet helaas van destructieve aard. Zo kan er een eindeloze spiraal ontstaan van actie en reactie, resulterend in inhumane situaties.

In de psychiatrie kennen we dit probleem maar al te goed. Hopelijk jaren geleden meer dan nu. Vooral mensen met een psychotische stoornis 'zonder ziekte-inzicht' en mensen met borderlineproblematiek lokken repressief gezag uit. Zo kennen we allemaal patiënten met een psychotische stoornis die steeds onder een RM uit proberen te *sneaken*, gaan blowen, hun medicatie door de wc spoelen, weer psychotisch worden en dan weer in de politiecel belanden, en patiënten met borderlineproblematiek wier armen in het gips werden gezet om snijden te voorkomen. Om maar te zwijgen over onnodig hoge doses medicatie en langdurig separeerverblijf. De dokter, die dit vak gekozen heeft om ziekten te genezen en leed te beperken, komt in de positie van een onderdrukker: hij voelt zich genoodzaakt iemand te vernederen terwijl die al zo vaak vernederd is en haalt

mensen weg uit de maatschappij terwijl zij al zo weinig vrienden hebben.

Hoe zou verbindend gezag in de psychiatrie eruit kunnen zien? Nu psychiatrische behandeling steeds meer in FACT-teams wordt georganiseerd, zijn er nieuwe mogelijkheden. Medewerkers die worden geconfronteerd met bijvoorbeeld een psychotische patiënt die niets van behandeling wil weten, of een borderlinepatiënt die op zijn recht staat zelfmoord te plegen, verzamelen ouders, broers, zusters, vrienden en burens die vertellen hoe ze het gedrag van de patiënt ervaren, en wat voor impact het op hen heeft. De patiënt mag ook vertellen hoe hij de bemoeizucht van zijn omgeving ervaart. Samen zoeken hulpverleners, mensen uit zijn omgeving en de patiënt zelf naar een oplossing, waarbij medicatie een belangrijke optie is maar waarbij ook regels hoe met elkaar te leven in deze crisis belangrijk zijn. De betrokken anderen houden aan enkele regels vast: het is verboden met welk gedrag dan ook anderen te beschadigen. Als u deze methode niet allang toepast, probeer het eens, en ik voorspel dat u de smaak te pakken krijgt van echte sociale psychiatrie. ←

'Het is een trend in de jeugdzorg; ook in de psychiatrie?'

Meer weten?

- Omer (H.). *Nieuwe autoriteit. Samen werken aan een krachtige opvoedingsstijl thuis, op school en in de samenleving*. Amsterdam, Hogrefe Uitgevers, 2011, 304 p. ISBN 9789079729517
- www.youtube.com/watch?v=91i8VxAzHbc
- www.lerenoverleven.org/bijdragen/Betrouwbaar-ouderschap-in-tijden-van-nieuwe-autoriteit-Jan-Hoet.pdf